

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1106/2015
12.05.2016. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Снежане Андрејевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца Т.С. из К., чији је пуномоћник Н.Т., адвокат из Н.С., против тужене Републике Србије, Министарство правде и државне управе, чији је законски заступник Државно правобранилаштво, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1489/14 од 05.02.2015. године, у седници већа одржаној 12.05.2016. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА се као неоснована ревизија тужиоца Т.С. из К. изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1489/14 од 05.02.2015. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 249/13 од 25.02.2014. године делимично је усвојен тужбени захтев па је обавезана тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе рехабилитованог лица, исплати износ од 1.200.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 25.02.2014. године па до исплате а преко досуђеног износа са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате па до тражених 20.000.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате по траженом основу је одбијен тужбени захтев, као и у делу којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу на текући рачун наведен у изреци пресуде на име рехабилитационог обештећења – штете (материјалне и нематеријалне) у року од 8 дана исплати по основу обављеног а неплаћеног рада у редовно радно време износ од 8.960.000,00 динара, по основу обављеног а неплаћеног прековременог рада износ од 20.196.000,00 динара, изгубљене зараде за време незапослености по престанку лишења слободе износ од 2.400.000,00 динара, неисплаћених плата за време незапослености по престанку лишења слободе износ од 1.778.400,00 динара, губитка пензије износ од 2.688.000,00 динара, у виду разлике у пензијама износ од 17.539.199,99 динара, губитка стана износ од 10.000.000,00 динара и новчане накнаде за претрпљени страх износ од 20.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате.

Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка, а захтев тужиоца за ослобађање од плаћања судских такси је усвојен.

Апелациони суд у Новом Саду је пресудом Гж 1489/14 од 05.02.2015. године одбио жалбу тужиоца а жалбу тужене делимично усвојио а делимично одбио и првостепену пресуду преиначио тако што је одбијен захтев за исплату накнаде нематеријалне штете тужиоцу за износ од 400.000,00 динара, са припадајућом законском затезном каматом, док је у преосталом непреиначеном усвајајућем и одбијајућем делу (за исплату износа од 800.000,00 динара са припадајућом каматом на тај износ), и у делу одлуке о трошковима поступка, првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, побијајући је због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а на другу битну повреду се ревизијом посебно не указује.

У правноснажно окончаном поступку је утврђено да је тужилац син сада покојног Р.Р.С. рехабилитованог решењем Вишег суда у Новом Саду Рех 60/10 од 12.04.2011. године. Тужилац је 20.05.2012. године поднео захтев за исплату рехабилитационе накнаде Министарству правде – Комисији за рехабилитационо обештећење, која му је понудила закључење споразума на име накнаде нематеријалне штете у висни од 70.000,00 динара, што тужилац није прихватио. У овом поступку по тужби од 18.11.2013. године ради накнаде рехабилитационе штете утврђено је да је тужиочев отац, рођен 15.02.1908. године а преминуо 05.12.2004. године, први пут ухапшен 1951. године од стране УДБ-е када је одведен у истражни затвор, са оптужбом да се после 1948. године изјаснио за резолуцију ИБ-а, због чега му је изречена казна 2 године друштвено-корисног рада и без суђења је одведен на Голи оток. Потом је 04.04.1958. године други пут ухапшен и одређен му је притвор, због основане сумње да је извршио кривично дело непријатељске пропаганде, уз основану бојазан да би својим боравком на слободи могао утицати на сведоке и да би могао поновити кривично дело. Решењем Окружног суда у Бечеју КВ 54/58 од 23.04.1958. године му је одређен истражни затвор, да би му 26.05.1958. године исти суд изрекао казну строгог затвора у трајању од 3 године, која је одлуком Врховног суда Војводине смањена на 2 године. Оба пута је на издржавање казне затвора упућен на Голи оток, где је био укупно 4 године и 6 месеци. Родитељи тужиоца, који је рођен 04.12.1948. године, развели су се 1953. године и тужилац је остао да живи са мајком. Први пут када му је отац лишен слободe имао је две године, а други пут десет година.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су закључили да је тужена одговорна за нематеријалну штету коју је тужилац претрпео у виду душевних болова због лишења слободе рехабилитованог лица, сада покојног оца тужиоца и да је у обавези да му исплати рехабилитационо обештећење, а разлоге које за своју одлуку дају у свему као правилне прихвата и овај суд.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право када су одбили тужбени захтев за рехабилитационо обештећење у делу накнаде за материјалну штету.

Чланом 26. став 1. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/11), прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом 3. истог члана је прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. истог закона, а то су: деца лица која су из политичких, верских, националних и идеолошких разлога лишена живота, слободе или других права, а која су за време трајања повреде права и слободе родитеља рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања, једног, другог или оба родитеља – имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Тужилац је живео без очевог родитељског старања у време док је његов сада покојни отац издржавао изречене затворске казне на Голом отоку, а како је правноснажном судском одлуком извршена рехабилитација његовог покојног оца, тужилац у смислу цитираних законских одредби има право на накнаду нематеријалне штете коју није остварио пред Комисијом за рехабилитационо обештећење. Према мишљењу Врховног касационог суда, тужиоцу на име правичне новчане накнаде за овај вид нематеријалне штете припада износ од 800.000,00 динара, налазећи да се овим новчаним износом постиже пуна сатисфакција за претрпљену нематеријалну штету и да овај износ представља правичну новчану накнаду, с обзиром за циљ коме ова накнада служи, као и да се досуђеним износом не сме погодovati тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Тужилац неосновано указује да је Апелациони суд у Новом Саду у жалбеном поступку пошао искључиво од Закона о рехабилитацији, на који начин је овај закон ставио изнад члана 35. став 1. и 2. Устава Републике Србије, као и изнад члана 14. став 1. и 2. Конвенције против тортуре и других свирепих, нељудских и понижавајућих казни и поступака, указујући да је Уставни суд својом одлуком Уж 2789/14 од 11.12.2014. године поништио пресуду Апелационог суда у Новом Саду због арбитарне и произвољне примене материјалног права и уставно неприхватљивог става да је Закон о рехабилитацији искључиво меродаван за поступање по тужбама за накнаду рехабилитационе штете.

По оцени Врховног касационог суда, а ценећи пре свега узраст тужиоца и време у којем је одрастао без оца, као и све околности конкретног случаја, правична новчана накнада за претрпљене душевне болове је 800.000,00 динара, која је одмерена у складу са критеријумима прописаним чланом 200. став 2. Закона о облигационим односима, на чију примену упућује члан 26. став 3. Закона о рехабилитацији.

Правилан је закључак нижестепених судова да тужилац, као наследник рехабилитованог лица нема право на накнаду материјалне штете. Према члану 26. став 1. и 2. Закона о рехабилитацији, рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи и има право на враћање неисплаћених новчаних износа и трошкова поступка у ревалоризованом износу, чија се висина одређује тако што се утврђује сразмера наплаћених износа према просечној плати у време наплате у односу на плату у Републици Србији у години у којој се врши плаћање. Одредбом члана 20. истог закона је прописано да рехабилитовано лице има право на посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду, посебан додатак, здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане или одузете имовине односно обештећење за ту имовину и право на рехабилитационо обештећење. Из цитираних законских одредби произлази да сва ова права су права рехабилитованог лица, а не његових сродника, због чега је у том делу неоснован тужбени захтев тужиоца. Стога су неосновани наводи жалбе тужиоца да није дато образложење из којих разлога он нема право по члану 204. став 1. Закона о облигационим односима да наследи право свог оца на накнаду материјалне штете. Тужиочев отац је преминуо пре доношења решења Рех 60/10 од 12.04.2011. године којим је усвојен захтев за рехабилитацију, те се сагласно одредби члана 3. Закона о рехабилитацији не може сматрати да је рехабилитовано лице за живота стекло имовинска права на накнаду материјалне штете, због чега то право не улази у његову заоставштину нити може да буде предмет наслеђивања.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу правилност и законитост побијане одлуке, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде на основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Снежана Андрејевић, с.р.**